

Anbefalinger til sikring af civilsamfundets råderum i lyset af coronakrisen i Danmarks udenrigs- og udviklingspolitik

Spredningen af coronavirusen over hele verden resulterer i stigende grad også i en spredning af antidemokratiske tiltag, overtrædelser af menneskerettigheder og indskrænkninger af civilsamfundets råderum globalt. Coronakrisen kalder på radikale indgreb, men i en lang række lande er der eksempler på, at regeringer bruger undtagelsestilstanden som et påskud for at suspendere rettigheder, der er essentielle for et frit og stærkt civilsamfund. Det gælder særligt ytrings-, forsamlings- og foreningsfriheden. Mange af de indgreb, vi i øjeblikket ser, har ingen umiddelbar relation til krisen og er i mange tilfælde vedtaget uden tidsbegrænsning. Særligt menneskerettighedsforkæmpere fra marginaliserede grupper rammes hårdt.

De afledte konsekvenser af coronakrisen

Blandt [Globalt Fokus'](#) 80 danske medlemsorganisationer rapporteres der om en stigning i voldsomme og ofte voldelige statslige nedslag på civile aktører ude i verden. Der rapporteres for eksempel om drab på dem, der kæmper for oprindelige folks rettigheder i Latinamerika, såsom i [Colombia](#), hvor regeringen vender det blinde øje til, når paramilitære grupper bruger nedlukningen af samfundet til at forfølge og dræbe oprindelige folks rettighedsforkæmpere - drab der kan linkes direkte til corona-tiltagene. I [Bangladesh](#) og [Filippinerne](#) udnytter magthaverne og militæret lock-down til lettere at kunne lokalisere og tage oprindelige folks menneskerettighedsforkæmpere. Også indskrænkelse af bevægelsesfriheden har negative konsekvenser for civilsamfundets råderum idet menneskerettighedsforkæmpere isoleres i farlige situationer uden livsvigtige kommunikationskanaler og [straffes hårdt](#), hvis de forlader deres hjem.

I [Honduras](#) og [Zimbabwe](#) har regeringen suspenderet borgernes konstitutionelle ret til at ytre sig frit. Mange steder er coronakrisen også blevet brugt som anledning til indskrænkninger af pressefriheden. Det gælder for eksempel i [Zambia](#), [Myanmar](#), [Venezuela](#) og [Sydafrika](#), hvor pressen begrænses under dække af en indsats imod spredningen af "fake news". Medlemmer rapporterer også om, at flere journalister bliver arresteret og forsvinder i lande, herunder [Tyrkiet](#) og [Kina](#), som følge af deres rapportering om coronakrisen. I [Egypten](#) bekæmper regeringen al kritik på sociale medier og lukker munden på menneskerettighedsforkæmpere og journalister der fokuserer på pandemien. Og i [Cambodja](#) går den nye undtagelsestilstand generelt langt udover sundhedsmæssige behov såsom at give regeringen lov til at læse alle borgeres emails og lytte til deres telefonsamtaler. Digital overvågning er et stort problem under coronakrisen og er med til at indskrænke civilsamfundets råderum yderligere.

Andre medlemmer har set en stigning i angreb på partnere, der arbejder med LGBTIQ+ rettigheder. Det er blandt andet tilfældet i Tunesien, hvor LGBTIQ+ personer er udsat for vilkårlige anholdelser under coronakrisen, og i [Uganda](#) arresteres LGBTIQ+ personer ligefrem målrettet under anklager om at sprede coronavirusen. Regeringer udnytter situationen til at slå hårdt ned på grupper og minoriteter (etniske, religiøse, sociale og så videre). Det er dybt bekymrende og vidner om, at regeringer bruger undtagelsestilstanden som en anledning til at slå ned på grupper, som i forvejen var politisk marginaliserede, [imens verden kigger væk](#).

Danmark skal bruge sin stemme

Et stærkt civilsamfund er en hjørnesteen i et demokratisk samfund. Beskyttelsen af civilsamfundets råderum er derfor en forudsætning for at verdens demokratier fortsat kan bestå efter coronakrisen. Danmark har historisk været og er fortsat en stærk fortaler for et stærkt civilsamfund. Det er afgørende at Danmark nu løfter sit udenrigs- og udviklingspolitiske ansvar for at værne om civilsamfundets råderum globalt.

På baggrund af ovenstående anbefaler Globalt Fokus regeringen at løfte følgende punkter overfor andre regeringer, der begår overgreb på civilsamfundet:

I Danmarks udenrigspolitik, opfordrer vi regeringen til at:

Direkte påtale regeringer bilateralt, i EU og lede landespecifikke statements i FN's Menneskerettighedsråd med fokus på at:

- Kritisere lande der indfører lovgivning, der begrænser ytrings-, forsamlings-, og foreningsfriheden uden sundhedsfagligt belæg;
- Kritisere lande der særligt slår ned på marginaliserede grupper under dække af coronakrisen. Krisen må ikke bruges som en undskyldning for at stigmatisere og diskriminere marginaliserede grupper;

Skubbe på for internationale krav der sikrer, at lovgivningsmæssige indskrænkninger af civilsamfundets råderum ved at:

- Sikre gennemsigtighed, tidsbegrænsning, proportionalitet og ansvarlighed fra regeringer i forbindelse (og officiel notifikation til relevante internationale treaty bodies);
- Sikre at regeringer behandler alle lige for loven og ikke differentierer i sin behandling af støttende og kritiske stemmer i civilsamfundet;

Sikre god praksis i regeringers corona-respons uden magtmisbrug ved at skubbe på for:

- Udarbejdelse af internationale retningslinjer, som skal modarbejde overdreven magtanvendelse og brug af vold mod civile aktører, der modsætter sig regeringers corona-retningslinjer;
- At frigive samvittighedsfanger, som alene sidder fængslet for deres arbejde for menneskerettigheder eller for at have udtrykt holdninger, der går imod de styre, de lever under;
- Monitorering og observation af civilsamfundets råderum og retstilstanden i medlemslande i EU og i lande rundt om i verden

Reagere prompte, når lande kompromitterer internetaktivitet og adgang til information, ved at:

- Påtale og monitorere lande der indfører internetrestriktioner, shutdowns og censur samt slår ned på medier og civilsamfund for spredning af "fake-news";
- Opfordre myndigheder til at sikre, at alle let kan få adgang til information via medierne og internettet. Det indbærer adgang til officielle oplysninger og dokumenter, der leverer forudsætningerne for at folk kan beskytte sig selv og overholde offentlige sundhedsforanstaltninger på de sprog der er behov for;

Sikre adgang for civilsamfundet i internationale fora ved at:

- Kræve at coronakrisen ikke bruges som anledning til, at civilsamfundet får begrænset adgang til internationale fora hvor menneskerettigheder drøftes såsom FN's Menneskerettighedsråd under coronakrisen og i lyset af budgetnedskæringer;

Sikre et øget fokus i EU på at støtte civilsamfundet der er i fornyet fare i EU og globalt på grund af coronakrisen ved at:

- Opfordre EU, medlemslande og dets EU-delegationer til at implementere EU's retningslinjer for menneskerettighedsforkæmpere og andre politikker og instrumenter, især ved at yde praktisk støtte og tage individuelle sager op med de lokale myndigheder;
- Opfordre EU og medlemslandene til at civilsamfundet kan spille en central rolle i genopbygningen af landene i Europa, samt at de bør understøttes og inkluderes i krisetiden og tydeliggøre for

medlemsstaternes forpligtelser på at respektere og beskytte de fælles værdier der er nedskrevet i artikel 2 i Lissabontraktaten;

- Sikre at danske ambassader sætter fokus på civilsamfundets råderum og enkeltsager lokalt både individuelt og som en del af arbejdsgruppen for menneskerettigheder under ledelse af EU-delegationen;
- Understrege vigtigheden af civilsamfundets råderum under høringen af medlemsstater omkring den fremtidige EU-handlingsplan for menneskerettigheder og demokrati 2020-2024, for at sikre at civilsamfundets råderum støttes politisk og økonomisk - især under ekstraordinære omstændigheder som coronakrisen;

I Danmarks udviklingspolitik, opfordrer vi regeringen til at:

Øge støtten til civilsamfundsaktører for at styrke deres mulighed for at stå stærkere efter krisen ved at:

- Understøtte det danske og globale civilsamfund, således, at forudsætningerne, for at disse kan gennemstå krisen, er på plads. Det gælder særligt organisationer, der ikke kvalificerer sig til diverse hjælpepakker, men som er truet på deres evne til at fastholde og støtte civilsamfundspartnere. Ligeledes må det indtænkes, at en lavere BNI vil sænke støtten til udviklingssamarbejde, herunder støtten til civilsamfundet som i stedet bør styrkes;
- Opfordre FN organisationer og internationale NGO'er til at arbejde med konkrete mål for, hvor mange af de allokerede midler, skal kanaliseres til lokale partnere for at styrke civilsamfundets position og indflydelse og sikre at det kommer stærkere igennem den aktuelle krise;

Sikre støtte til civilsamfundets råderum som en afledt negativ konsekvens af coronakrisen ved at:

- Støtte til at modvirke afledte konsekvenser af coronavirusen skal ske for at give lokale civilsamfundsaktører mulighed for at kæmpe imod øgede angreb på menneskerettighederne og marginaliserede grupper, samt imod yderligere indskrænkninger af civilsamfundets råderum;
- Regeringens hjælpepakke til øget humanitær hjælp er velkommen, men den imødegår ikke de afledte konsekvenser coronavirusen har for verdens civilsamfund og ingen støtte gives til Latinamerika;
- Danske civilsamfundsorganisationer står klar til at støtte organisationer i det Globale Syd på dette område hvis finansiering gives udover humanitære midler.